

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu:

Internacionalizace, spolupráce, inovace, reflexe a evaluace v přípravě budoucích učitelů

Registrační číslo:

CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0015764

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons 4.0 ve variantě BY-SA

Didaktika chemie 3

12

Hospitační procedury
a výuka chemii,
Posticova pozorovací tabulka

Literatura:

1. RYS, S.: Hospitace v pedagogické praxi, SPN Praha, 1978, 2.vyd., 147 s.
2. KYRIACOU, Ch.,(1996): Klíčové dovednosti učitele; Portál, Praha, 2. vyd., 155 s. ISBN 80-7178-965-8
3. JANÍK, T. Videostudie. Brno, Paido, 2006.
4. NEZVALOVÁ, D. Reflexe v pregraduální přípravě učitele. 1.vyd.Olomouc :Polygrafické střed.VUP, 2000, 72 s. ISBN 80-244-0208-4
5. ŠVEC, V.: Monitorování a rozvoj pedagogických dovedností. Brno, Paido, 2000
6. NEZVALOVÁ, D., (2007): Pedagogická praxe v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky; UP Olomouc, 1. vyd., 68 s. ISBN 978-80-244-1692-2
7. SLAVÍK, J., SIŇOR, S.(1993): Kompetence učitele v reflektování výuky; Pedagogika, XLIII, č. 2, s. 155-164

K pojmu hospitace

- Hospitace (z lat. Hospitor – být hostem)
- Hospitace vyučovacích hodin poskytují soubory informací o konkrétních pedagogických situacích, soubory, které lze následně diagnostikovat. Cílem pedagogické diagnostiky, je porozumění pedagogické situaci a toto porozumění je základem pro vytvoření teoretického vhledu do často nahodile a intuitivně řešených pedagogických situací.
- Funkce hospitace – spočívá v zabezpečení zpětné vazby k řešení rozporu mezi teorií a praxí výuky a umožňuje učitelům hlouběji porozumět výuce

K pojmu hospitace (2)

- **Hospitace** vedou učitele k lepšímu porozumění jeho profesní činnosti, zlepšují dorozumění ve společenství praxe, jsou východiskem pro kvalifikovanou diskusi mezi učitelem a hospitujícím atd.
- Hospitace **přímé** – návštěva přímo ve vyučovacím procesu (nevýhodou je, že mohou narušovat klima třídy - prostředí školní třídy charakterizuje složitý systém činností, podmínek, prostředků a sociálních struktur, kde každý vnější zásah představuje výrazné porušení jeho rovnováhy)

K pojmu hospitace (3)

- Hospitace **zprostředkované** – informace z vyučovacího procesu získáváme prostřednictvím ICT (možnost tvorby záznamu a následné diagnostiky) – uplatnění **metody „stimulovaného vybavování“** apod.
- Videozáznam zachytí pedagogické situace mnohem komplexněji než lidská paměť. Dovoluje vracet se k jednotlivým epizodám, popisovat je, hodnotit a reflektovat jejich klíčové momenty. A co je patrně rozhodující — videozáznam umožňuje učiteli, jeho školním kolegům i dalším odborníkům nejen zamýšlet se nad průběhem výuky, ale především o něm diskutovat (Slavík, 1993)

Zprostředkované hospitace

- Kamera s přímou obsluhou ????
- Kamera dálkově ovládaná (obsluha kamery mimo areál školní třídy)

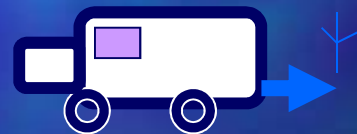

Zdroj obrázků: archiv autora

Dálkově ovládaná kamera

- Ze speciálního přenosového vozu (prozatím nerealizovaná vize)

Zdroj obrázků: archiv autora

K pojmu hospitace (4)

- **Funkce hospitace** – spočívá v zabezpečení zpětné vazby k řešení rozporu mezi teorií a praxí výuky a umožňuje učitelům **hlouběji porozumět výuce tj. reflektovat výuku a sebereflektovat vlastní přístupy**
- **Reflexe** – **zpětnovazební proces**, ve kterém vyhodnocujeme jednotlivé stránky pedagogické činnosti učitele
- Pochází z latinského **re-flectō** = otáčet zpět, obracet resp. **reflexivus** = zvratný

Reflexe a sebereflexe

- **Reflexe** je typicky diskursivní, tj. uvědomovaný a slovně sdělitelný proces. **Skládá se (1) z opětvné prezentace** (vybavení z paměti či videozáznamu) **(2) popisu (3) vymezení klíčových prvků (4) hodnocení a vysvětlení (5) prognózy (6) preskripce** (náprava chyb) (Slavík, Siňor, 1993)
- Sebereflexe (Urbanovská, 2000) – je chápána jako vědomé sebepoznávání, sebevymezení a sebehodnocení , na jehož základě se formuje vztah k sobě

Profesionální sebereflexe

- Profesionální sebereflexe učitele (Švec, 1997) – zamyšlení učitele nad jednotlivými stránkami jeho pedagogické činnosti, jako jeho **zpětné ohlédnutí** za svým vyučováním a jednáním ve třídě, za svými myšlenkami, postoji, činnostmi i emocemi, které se vztahují i k jeho ostatním pedagogickým aktivitám. Je **vnitřním dialogem**, při němž si učitel uvědomuje svoje pedagogické myšlení, postoje, způsoby jednání se žáky, kolegy a rodiči a své emoce.

Diagnostika pedagogických dovedností

× Profil učitele (studenta učitelství)

- Způsobilost odborná
- Způsobilost didaktická a psychodidaktická
- Způsobilost všeobecně pedagogická
- Způsobilost diagnostická a intervenční
- Způsobilost sociálně komunikativní
- Způsobilost manažerská a legislativní
- Způsobilost profesní sebereflexe

Posuzovací systémy (Slavík, 1993)

- Pojmy, které mohou vytvářet vodítko pro diskusi nad videozáznamy výuky, získávají smysl pouze v nějaké **uspořádané a teoreticky zdůvodněné soustavě**
- Teoreticky zakotvený posuzovací systém má vysoký informační a tedy i rozhodovací potenciál, který z něj vytváří **cenný nástroj pro didaktickou reflexi**
- Kritériem rozlišování resp. hodnocení v posuzovacích systémech je určitá **soustava výroků (položek, kategorií)**, které jsou vztaženy k předmětu posuzování (např. k daným aspektům vyučovací jednotky)

Možný soubor vybraných položek učitele chemie

- × Pohyb
- × **Řeč a hlas**
- × Prezentace, poznámky na tabuli
- × Styl vyučování
- × Vnímavost situace
- × Písemná příprava
- × Zpracování učiva
- × Způsob výkladu
- × Prostředky řízení
- × Ovládání látky
- × Podpora experimentem (pomůckami)
- × Aktivita žáků
- × Učitelovy otázky
- × Kontrola znalostí
- × Časové rozvržení hodiny
- × Tematický plán
- × Spolupráce se žáky
- × atd

Rámcové hodnocení videozáznamu vyučovací hodiny

Číslo záznamu:

Datum:

Téma hodiny:

Vyučující: * praktikující student, učitel s praxí

Typ hodiny: * hodina základního typu, hodina opakovací, hodina výkladová, laboratorní cvičení, jiný typ (jaký).....

Struktura hodiny (v min) :

(* odpovídající údaj podtrhněte)

Pozorovací tabulka: Chování učitele (škála: vyšší hodnota představuje efektivnější výkon; N- nelze posoudit)

Pozitivní pole (efektivní výkon)	5	4	3	2	1	N	Negativní pole (neefektivní výkon)
Uvolněnost, klid							Strnulost a podrážděnost
Aktivita, zápal pro věc							Pasivita
Otevřený, přátelský přístup							Chlad, nepřiměřený odstup
Zajištění kázně a pozornosti							Třída nesoustředěná, soustavný ruch
Adaptuje se na nečekané reakce žáků							Je reakcemi žáků vyveden z míry
Pracuje s celou třídou							Zaměstnává jen vybrané žáky
Usměrňuje činnost žáků							Nekontroluje činnost žáků
Výhodnocuje, zda žáci rozumějí a sledují							Nezajímá se o to, zda žáci rozumějí a sledují
Upravuje informace pokud nebyly pochopeny							Neupravuje sdělení, ani když nebyla pochopena
Podporuje aktivitu žáků vzbuzením zájmu (funkční motivace)							Podporuje aktivitu žáků přinucením (motivace nebyla příp. nefunkční)
Vede průběh hodiny logicky							Nevede průběh hodiny logicky
Přizpůsobuje se úrovni žáků							Nepřizpůsobuje se úrovni žáků
Pohybuje se účelně							Sedí nebo se pohybuje neúčelně
Je realizována návaznost na minulé učivo							Není patrná návaznost na minulé učivo
Obsah učiva je rozpracován tvůrčím způsobem							Obsah učiva je zpracován bez nápadu
Nedělá obsahové chyby							Dělá obsahové chyby
Hodina je dobře časově rozvržena							Ztrácí čas
Využívá názorné pomůcky							Nejsou využívány názorné pomůcky
Cíl experimentu je naplněn, pozorování je řízené							Cíl experimentu nebyl naplněn, špatně využito pozorování žáků
V obsahu učiva je patrná jeho aplikovatelnost							Z obsahu interpretovaného učiva není patrná aplikovatelnost
Vyjadřování je srozumitelné, odborné a spisovné							Vyjadřování je nespisovné, neodborné nebo nesrozumitelné
Dobře vybírá ukázky a příklady							Špatně vybírá ukázky a příklady
Dobře využívá tabuli a didaktickou techniku							Špatně využívá tabuli a didaktickou techniku
Cíl hodiny byl naplněn							Cíl hodiny nebyl naplněn
Bylo realizováno shrnutí učiva							Nebylo realizováno shrnutí učiva
Byl zhodnocen průběh hodiny							Nebyl zhodnocen průběh hodiny

- Specifika analyzované hodiny:

Upravená Posticova pozorovací tabulka

Ukázka jednoho z řady možných posuzovacích systémů; Systém je kombinován s Likertovou škálou, která umožňuje kvantifikovat a následně statisticky zpracovat výstupy z reflexe

Hospitační záznam

Škola:		Třída:
Šk. rok:	Předmět:	Téma:
Datum:	Vyučující:	
Cíle: vzdělávací výchovné		
Hospitující:	Ročník:	Aprobace:
Pedagogický vedoucí praxe:		

Časový rámeček	Charakteristika pozorovaných pedagogických situací	Poznámky k rozboru

Časový rámeček	Charakteristika pozorovaných pedagogických situací	Poznámky k rozboru

Posuzovací systém podporující kvalitativní přístupy k analýze vyučovací jednotky; klasický hospitační záznam umožňující analýzu časového průběhu vyučovací jednotky; vyžaduje posluchače znalého položek hodnotícího systému;

6. Možnosti a meze vytvořených systémů

- Sebereflexe a reflexe studentů na ped. praxi (využití metody stimulovaného vybavování)
- Podpora výuky didaktických disciplín
- Vznik nových didakticky orientovaných disciplín (analýza zprostředkovaných hospitací apod.)
- Propojuje teoretické studium s praxí
- Podpora kontrolní činnosti v ped. praxi (v širším slova smyslu)
- Budování portfolia učitele (mj. pro účely studijní a výzkumné)
- Koncipování modelu státních zkoušek specifikovaných pro učitelské studium
- atd.

Děkuji za pozornost !

Zdroj obrázků: archiv autora